

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

Możliwości wsparcia finansowego do działań retencyjnych i rolnictwa na terenach bagiennych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej UE na lata 2023-2027

8 września 2022

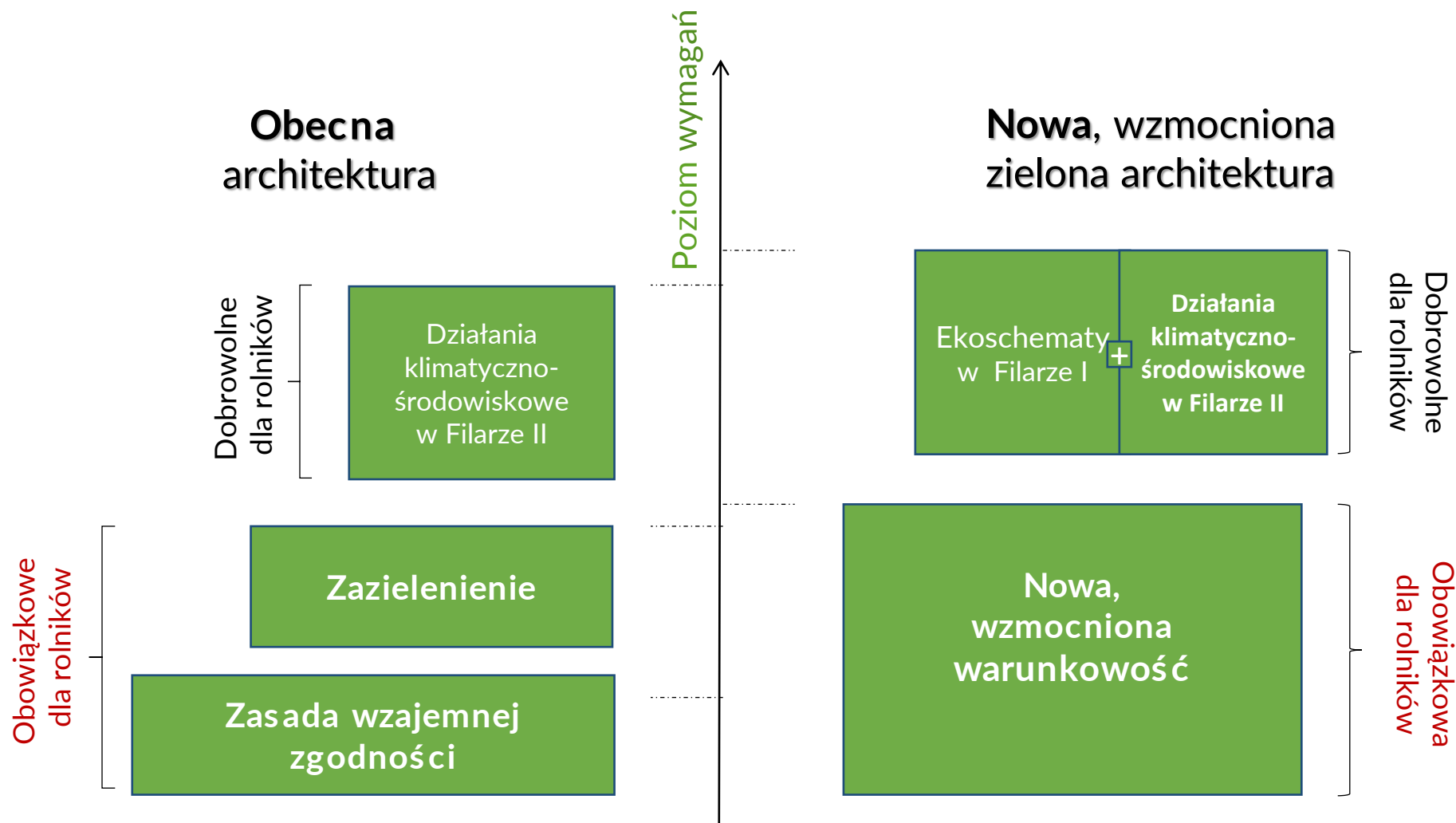
Informacje podane w tej prezentacji są na bazie projektu Planu Strategicznego Dla WPR na lata 2023-2027 przekazanego do Komisji Europejskiej

Departament Płatności Bezpośrednich

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Schemat Zielonej Architektury WPR

Warunkowość

Warunkowość - podstawowy, obowiązkowy element nowej Zielonej Architektury

- ✓ Większy nacisk na kwestie środowiskowe i klimatyczne.
- ✓ Łączy obecne wymogi zazielenienia i zasady wzajemnej zgodności (w skład której wchodzi **normy dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska – normy DKR** i **podstawowe wymogi w zakresie zarządzania – wymogi SMR**).
- ✓ **Uzależnia otrzymanie pełnego wsparcia od** zapewnienia przez beneficjentów zgodności z podstawowymi normami dotyczącymi środowiska, zmiany klimatu, zdrowia publicznego, zdrowia zwierząt, zdrowia roślin i dobrostanu zwierząt (tak, jak obecna zasada wzajemnej zgodności).
- ✓ Co do zasady 3% zmniejszenia kwoty płatności – tak, jak obecnie w zasadzie wzajemnej zgodności.
- ✓ **Baza do określenia wymagań dla dodatkowo płatnych, dobrowolnych działań** (takich jak: ekoschematy, działania rolno-środowiskowo-klimatyczne, i in.).

Warunkowość

Podstawa prawna:

załącznik III do rozp. UE o planach strategicznych WPR.

Wskazuje **normy (DKR)** i **wymogi (SMR)** w podziale na **główne obszary oddziaływania**:

1. Klimat i środowisko (łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej, **woda**, gleba, bioróżnorodność)
2. Zdrowie publiczne i zdrowie roślin (bezpieczeństwo żywności, środki ochrony roślin)
3. Dobrostan zwierząt

Obszar: klimat i środowisko

➤ Wymogi obowiązkowe w zakresie ochrony zasobów wodnych dla celu 5 WPR:

DKR 1. Utrzymywanie trwałych użytków zielonych na określonym poziomie w całym kraju w oparciu o stosunek powierzchni TUZ do powierzchni UR na poziomie krajowym. Wskaźnik ten nie zmniejsza się o więcej niż 5% w porównaniu z rokiem referencyjnym 2018 [*Mechanizm analogiczny jak obecnie w ramach zazielenienia*].

DKR 2. (NOWA) Utrzymanie obszarów podmokłych i torfowisk od 2025 r. [*Zakaz przekształcania i zaorywania wyznaczonych obszarów podmokłych i torfowisk*].

DKR 5. Właściwe zarządzanie orką na gruntach położonych na stokach

*Właściwe gospodarowanie na GO położonych na stokach o **nachyleniu $\geq 14\%$** * (nie wykorzystuje się pod uprawę roślin wymagających utrzymywania redlin wzdłuż stoku, nie utrzymuje się jako ugór czarny w okresie od dnia 1 listopada do dnia 15 lutego, w przypadku roślin wieloletnich utrzymuje się okrywą roślinną lub ściółkę w międzyrzędziach).*

DKR 6. Wymóg minimalnej pokrywy gleby w najbardziej newralgicznych okresach

*Utrzymanie okrywy ochronnej gleby w okresie od dnia 1 listopada do dnia 15 lutego **na co najmniej 80% GO*** w gospodarstwie **w całym kraju** lub prowadzenie systemu uprawy bezorkowej lub pasowej.*

Obszar: klimat i środowisko

➤ Wymogi obowiązkowe w zakresie ochrony zasobów wodnych dla celu 5 WPR:

DKR 8. Obszary i obiekty nieprodukcyjne

- **Zachowania elementów krajobrazu** [Kontynuacja: Obowiązek zachowania drzew - pomników przyrody, oczek wodnych o pow. do 100 m², rowów do 2 m szer.]
- **Zakazu przycinania żywopłotów i drzew podczas okresu lęgowego ptaków oraz okresu wychowu młodych** [Kontynuacja: Zakaz przycinania żywopłotów i drzew w okresie 15 kwietnia - 31 lipca (nie dotyczy drzew owocowych, wierzb i zagajników o krótkiej rotacji)]
- **Minimalny udział powierzchni GO** wykorzystanych na obiekty/obszary nieprodukcyjne lub międzyplony lub uprawy wiążące azot uprawiane bez ś.o.r.:
  - (i) **minimum 4% GO na obiekty lub obszary nieprodukcyjne LUB**
  - (ii) **co najmniej 7% w przypadku jeśli do wypełniania normy wykorzystywane są międzyplony lub uprawy wiążące azot, uprawiane bez ś.o.r. - z tego co najmniej 3% powierzchni GO stanowią obszary lub obiekty nieprodukcyjne lub grunty ugorowane) LUB**
  - (iii) **wyłączenie gospodarstw do 10 ha GO.**

Logika interwencji dla celu 5 WPR

Cel 5 WPR - wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak **woda**, **gleba** i **powietrze**

Identyfikacja potrzeb dla celu 5 WPR w oparciu o analizę SWOT:

Kod	Tytuł	Ustalanie priorytetów na poziomie planu strategicznego WPR
CS 5. P1.	Ochrona zasobów i poprawa jakości gleby	krytyczna (+++)
CS 5. P2.	Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich	krytyczna (+++)
CS 5. P3.	Poprawa jakości wód	krytyczna (+++)
CS 5. P4.	Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza	pożądana (+)
CS 5. P5.	Zapobieganie porzucaniu gruntów	pożądana (+)
CS 5.P 6.	Podnoszenie wiedzy w zakresie racjonalnego wykorzystania wody, gleby, powietrza	poza priorytetyzacją

nowy rodzaj płatności bezpośrednich

OBOWIĄZKOWY dla państwa członkowskiego

ale

DOBROWOLNY dla rolników

- ✓ Z założenia mają realizować cele **środowiskowe i klimatyczne WPR** (zrównoważone gospodarowanie zasobami takimi jak **woda**, gleba, powietrze; ochrona bioróżnorodności; łagodzenie zmian klimatu i przystosowanie się do nich).
- ✓ Budżet: obowiązek przeznaczenia **min. 25% kwoty PB/rok** (średnio w latach 2023-2026 ok. 884 mln EUR/rok).
- ✓ Rolnicy ubiegający się o ekoschematy, podobnie jak o pozostałe płatności I filaru i obszarowe II filaru, **zobowiązani są do przestrzegania norm i wymogów warunkowości.**

Potrzeba 2 - Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (ekoschematy)

1. Ekochemat - Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi

Praktyka: Uproszczone systemy uprawy

Cel: ochrona gleby przed degradacją, sprzyjanie sekwestracji węgla organicznego w glebie (gromadzenie próchnicy), poprawa (zwiększenie) retencji wodnej, organicznie procesów erozyjnych; uprawa taka zwiększa aktywność biologiczną i poprawia strukturę gleby.

Zakres:

Na gruntach ornych uprawa roślin prowadzona jest w formie uprawy konserwującej bezorkowej lub uprawy pasowej (*strip – till*), przy czym:

- zabiegi uprawowe wykonywane są z odstępami od uprawy płużnej w zespole uprawek późniejszych i przedsięwziętych,
- po zbiorze uprawy pozostawia się na polu całość resztek późniejszych w formie mulczu.

Praktyka nie obejmuje uprawy zerowej.

Planuje się, że wsparciem objętych będzie corocznie około 786 tys. ha.

Planowana kwota jednostkowa wsparcia: 89,88 EUR/ha.

Potrzeba 2 - Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich

2. *Ekochemat - Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi* Praktyka: Wymieszanie słomy z glebą

Cel: zwiększenie poziomu zawartości materii organicznej w glebie.

Zakres:

Zawartość materii organicznej w glebie wywiera duży wpływ na zdolność retencyjną gleby i poprawia wsiąkanie wód opadowych, co ogranicza spływy powierzchniowe oraz nasilenia erozyjne. Materia organiczna posiada także dużą pojemność wodną, gdyż zatrzymuje 3-5 krotnie więcej wody dostępnej dla roślin w stosunku do swojej masy.

Planuje się, że wsparciem objętych będzie corocznie około 2,6 mln ha.

Planowana kwota jednostkowa wsparcia: 44,94 EUR/ha.

Potrzeba 2 - Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich

3. Ekoschemat - Retencjonowanie wody na TUZ - kontynuacja działania wdrażanego w ramach działania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW w 2022 r.

Cel: promowanie retencjonowania wody, które poprawia gospodarkę wodną, a także ogranicza emisję dwutlenku węgla do atmosfery (poprzez ograniczenie rozkładu materii organicznej) oraz zachowanie siedlisk hydrogenicznych. Wdrożenie ekoschematu opierać się będzie na monitoringu satelitarnym.

Warunkiem uzyskania płatności w danym roku jest wystąpienie na trwałych użytkach zielonych zalania lub podtopienia, zdefiniowanego jako stan wysycenia profilu glebowego wodą na poziomie przynajmniej 80%, w okresie między 1 maja a 30 września, przez okres co najmniej 12 następujących po sobie dni. Wsparcie będzie dotyczyło gospodarstw realizujących równolegle na danym obszarze zobowiązania w ramach:

- wybranych wariantów pakietów przyrodniczych związanych z zachowaniem cennych siedlisk przyrodniczych i siedlisk zagrożonych gatunków ptaków w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW 2014-2020: Pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 (poza wariantem 4.3. Murawy) lub Pakietu 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 (poza wariantem 5.3. Murawy) oraz analogicznych zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego 2023-2027, lub
- ekoschematu Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi w zakresie praktyki Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt lub interwencji Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000, lub
- interwencji Rolnictwo ekologiczne i działania Rolnictwo ekologiczne PROW 2014-2020.

Planuje się, że wsparciem objętych będzie corocznie około 315 tys. ha.

Planowana kwota jednostkowa wsparcia: 63,15 EUR/ha.

Potrzeba 2 - Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich

4. Interwencja w sektorze owoców i warzyw - Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu

Cel: włączenie sektora owoców i warzyw w działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego oraz w działania na rzecz łagodzenia zmian klimatycznych.

Planuje się, że wsparciem objętych będzie około 1,3 tys. operacji.

5. Premie z tytułu zalesień i zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych

Cel: ochrona, zalesień, zadrzewień i systemów rolno-leśnych warunkuje ich efektywny i skuteczny wpływ na ochronę wód. Interwencja ta przełoży się na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych, a ponadto zmniejszenie erozji wietrznej i wodnej na gruntach ornych. Zadrzewienia zakładane wzdłuż cieków wodnych stanowią pasy buforowe, oddzielające nawożone uprawy od wód. Ograniczają przemieszczanie się z pól do wód związków chemicznych zawartych w stosowanych nawozach i środkach ochrony roślin.

Planuje się, że wsparciem objętych będzie około 8,5 tys. ha.

Potrzeba 2 - Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich

6. Zobowiązania zalesieniowe z PROW 2004-2006, PROW 2007-2013, PROW 2014-2020

Planuje się, że wsparciem objętych będzie około 35 tys. ha.

7. Rozwój usług rolnictwa precyzyjnego na rzecz ochrony środowiska i klimatu

8. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu

Planuje się, że wsparciem objętych zostanie 1 609 gospodarstw rolnych.

9. Zalesianie gruntów rolnych

Cel: zapobieganie przedostawaniu się zanieczyszczeń do wód gruntowych, przyczynianie się do zwiększania retencji wodnej oraz ograniczania ewapotranspiracji na gruntach ornych.

Planuje się, że w ramach interwencji zalesionych zostanie ok. 2,5 tys. ha.

10. Tworzenie zadrzewień śródpolnych

Cel: Zakładanie zadrzewień śródpolnych ma zasadnicze znaczenie dla utrzymania różnorodności biologicznej. Zadrzewienia śródpolne są ważne dla produkcji rolnej również z uwagi na zwiększanie krajobrazowej retencji wody, ograniczanie skutków suszy i zapobieganie erozji glebowej.

Planuje się, że wsparciem objętych będzie około 1,9 tys. ha.

Potrzeba 2 - Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich

11. Zakładanie systemów rolno-leśnych

Cel: wielofunkcyjne użytkowanie gruntu rolnego, na którym drzewa lub krzewy są zintegrowane z uprawą rolną na tym samym obszarze, przynoszące korzyści środowiskowo-klimatyczne.

Planuje się, że wsparciem objętych będzie około 4,9 tys. ha.

12. Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych

Cel: Wsparcie dla lasów prywatnych na inwestycje zwiększające bioróżnorodność w lasach (wprowadzanie II piętra, podszytu, zakładanie remiz leśnych, ekotonów oraz dolesianie luk) oraz wzmacniające odporność lasów - cięcia pielęgnacyjne.

Planuje się, że wsparciem objętych będzie około 11,4 tys. ha.

Potrzeba 2 - Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne)

Art. 70 rozporządzenia o planach strategicznych

- zobowiązania środowiskowe, klimatyczne i inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania

- **zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne obowiązkowe** do wdrożenia dla państwa członkowskiego
- **charakter wieloletni** tj.: od 5 do 7 lat (w uzasadnionych przypadkach – krótsze),
- **wymogi wykraczają ponad wymogi podstawowe,**
- **płatności będą rekompensowały koszty poniesione i dochody utracone** w wyniku podjętych zobowiązań,
- **wsparcie mogą uzyskać nie tylko rolnicy, pomoc nie tylko do gruntów rolnych.**

Potrzeba 2 - Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne)

Planowane interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne:

- Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000
- Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000
- Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000
- Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych
- Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie
- Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie
- Bioróżnorodność na gruntach ornych (wieloletnie pasy kwietne oraz ogródki bioróżnorodności)

Potrzeba 2 - Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne)

- **Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000**
- **Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000**

Cel: Utrzymanie, zapobieganie pogarszaniu się lub przywrócenie właściwego stanu ochrony cennych siedlisk przyrodniczych (tj. zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, zalewowe łąki selernicowe i słonorośla, murawy, półnaturalne łąki wilgotne, półnaturalne łąki świeże, torfowiska) oraz siedlisk lęgowych ptaków (rycyka, kszyka, kwawodzioba, czajki, dubelta, kulika wielkiego, wodniczki, derkacza), których występowanie jest uzależnione od prowadzenia działalności rolniczej.

- Zobowiązanie do stosowania praktyk przyjaznych środowisku tj. wymogów związanych z ekstensywnym rolniczym użytkowaniem gruntu, obejmujących w szczególności:
  - stosowanie odpowiedniej liczby pokosów,
  - ekstensywny wypas zwierząt,
  - dostosowanie terminów koszenia/wypasu do potrzeb ochrony przyrody.
- We wdrażanie tej interwencji zaangażowani są eksperci przyrodniczy. Ich rolą jest m.in. doprecyzowanie wymogów uwzględniając stan siedliska oraz uwarunkowania lokalne. Stwierdzenie występowania siedliska/gatunku ptaka – tylko jeśli nie wynika to z PO/PZO lub zasięgów występowania wybranych gatunków ptaków.
- Zobowiązania podejmowane są przez beneficjentów na okres 5 lat.

Planuje się, że wsparciem objętych będzie około 264 tys. ha (na Natura 2000) oraz około 350 tys. ha (poza Natura 2000).

Potrzeba 2 - Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne)

- Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000
- Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000

Stawki płatności:

Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	1568 zł/ha
Zalewowe łąki selernicowe i stonorośla	1452 zł/ha
Murawy	1612 zł/ha
Półnaturalne łąki wilgotne	1115 zł/ha
Półnaturalne łąki świeże	1497 zł/ha
Torfowiska (wymogi kluczowe)	912zł/ha
Torfowiska (wymogi kluczowe i uzupełniające)	1536 zł/ha
Ochrona siedlisk łągowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób, czajka)	1055 zł/ha
Ochrona siedlisk łągowych dubelta i kulika wielkiego	1347 zł/ha
Ochrona siedlisk łągowych wodniczki	1555 zł/ha
Ochrona siedlisk łągowych derkacza	1055 zł/ha

W ramach zobowiązania płatność będzie jednorazowo powiększona o rekompensatę kosztów transakcyjnych wynikających z konieczności posiadania dokumentacji przyrodniczej.

Potrzeba 2 - Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne)

Dodatkowa płatność retencyjna w ramach wybranych wariantów interwencji: *Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000* oraz *Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000* (zalewowe łąki selernicowe i słonorośla, torfowiska, siedliska lęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyc, krwawodziób i czajka), dubelta, kulika wielkiego, wodniczki i derkacza.

Beneficjentowi realizującemu zobowiązanie na obszarach niebędących użytkami rolnymi (i innymi niż murawy) przysługiwać będzie dodatkowa płatność (płatność oparta na rezultacie – “result-based”) **w przypadku zalania lub podtopienia gruntu w wysokości 280 zł/ha.**

Informacja o podtopieniu lub zalaniu będzie oparta na monitoringu satelitarnym.

Potrzeba 2 - Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne)

▪ Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000 – NOWA

Cel: ekstensywne użytkowanie rolnicze na trwałych użytkach zielonych na obszarach Natura 2000, aby zapobiec zanikaniu łąk i pastwisk bądź przeciwdziałać intensyfikacji rolnictwa.

- Zobowiązanie do stosowania praktyk przyjaznych środowisku tj. wymogów związanych z ekstensywnym rolniczym użytkowaniem gruntu, obejmujących w szczególności:
  - stosowanie odpowiedniej liczby pokosów,
  - ekstensywny wypas zwierząt,
  - dostosowanie terminów koszenia/wypasu do potrzeb ochrony przyrody.
- W przypadku tej interwencji nie jest wymagany udział eksperta przyrodniczego.
- Zobowiązania podejmowane są przez beneficjentów na okres 5 lat.

Stawka płatności - 836 zł/ha

Planuje się, że wsparcie obejmie około 31 tys. ha.

Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (wskaźniki rezultatu dla celu 5 WPR)

Wskaźniki rezultatu dla celu 5 WPR

Wskaźniki rezultatu	Wartość docelowa
R.17 Grunty zalesione	20 660,00 ha
R 19 Poprawa jakości gleby i jej ochrona	31,55 %
R.20 Poprawa jakości powietrza	26,81 %
R.21 Ochrona jakości wody	31,55 %
R.22 Zrównoważona gospodarka składnikami odżywczymi	27,02 %
R.23 Zrównoważone użytkowanie wody	25,58 %
R.24 Zrównoważone i ograniczone stosowanie pestycydów	9,43 %
R.26 Inwestycje związane z zasobami naturalnymi	0,81 %
R.27 Realizacja celów środowiskowych lub klimatycznych poprzez inwestycje na obszarach wiejskich	4 869,00
R.29 Rozwój rolnictwa ekologicznego	4,53 %

Potrzeba 2 - Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (wskaźnik rezultatu R.23)

R.23 Zrównoważone użytkowanie wody – odsetek wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych objętej otrzymującymi wsparcie zobowiązaniami na rzecz poprawy bilansu wodnego (wartość docelowa wskaźnika 25,58 %)

Interwencje przypisane do wskaźnika R.23 przyczynią się do realizacji celów wskazanych w:

- Dyrektywie 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej,
- Ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne

Wpływ wskaźnika R.23 na instrumenty wsparcia:

- Ekoschemat – Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi:
  - Praktyka: Uproszczone systemy uprawy (założono, że wsparciem objętych będzie corocznie ok. 786 tys. ha),
  - Praktyka: Wymieszanie słomy z glebą (założono, że wsparciem objętych będzie corocznie ok. 2,6 mln ha),
- Ekoschemat - Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych (założono, że wsparciem objętych będzie corocznie ok. 315 tys. ha).

WWW.GOV.PL/ROLNICTWO

Dziękuję
za uwagę